

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

**СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ ОКЛИЧНИХ РЕЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ
ЯПОНСЬКІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ**

Студента групи Пяп01-20
факультету східної і слов'янської
філології
денної форми навчання
Освітньої програми:
Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – японська

Павлиша Владислава Вікторівича

Науковий керівник:
доктор філологічних наук, професор
Нечитайло Ірина Миколаївна

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ І МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯПОНСЬКИХ ОКЛИЧНИХ РЕЧЕНЬ.....	5
1.1. Особливість засобів експресивності в японському синтаксисі	5
1.2. Зіставлення поглядів лінгвістів на проблему актуалізації експресивності в японському синтаксисі.	8
1.3. Основні підходи до вивчення окличних речень в японських публіцистичних творах	13
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРНІ РИСИ ЯПОНСЬКИХ ОКЛИЧНИХ РЕЧЕНЬ У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ: СТРУКТУРНО- ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТ.....	18
2.1. Типи окличних речень у японській публіцистиці.....	18
2.1.1. Речення, що втілюють емоції мовця	21
2.1.2. Речення, що містять емоційний вплив на слухача	23
2.2. Окличні слова і частки як засіб емоційного впливу окличних речень	26
Висновки до розділу 2	29
АНОТАЦІЯ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	34
ДОДАТКИ	37

ВСТУП

Одним із яскравих засобів вираження експресії є окличні речення. Як і в будь-якій іншій мові, окличні речення в японській мові використовуються для вираження емоцій, почуттів, захоплення, ствердження та навіть наказу. Їхні особливості включають використання окличних часток або слова, які додають емоційний колір до висловлення.

В публіцистичному стилі окличні речення використовуються для підсилення аргументації, привертання уваги аудиторії та створення емоційного зв'язку з нею. Вони можуть бути використані для вираження захоплення, обурення, підтримки чи протесту, тим самим впливаючи на реакцію читача або слухача. Таким чином, розуміння ролі та функцій окличних речень у публіцистичному стилі допомагає краще розуміти комунікативні цілі та стратегії в японському мовленні.

Розуміння особливостей вживання окличних речень в японській публіцистиці є важливим для лінгвістичного аналізу текстів та розширення знань про японську мову та культуру. Отже, *актуальність дослідження* окличних речень в японській публіцистиці визначається відсутністю сучасних критичних праць у цьому напрямку.

Метою даного дослідження є аналіз структури та функцій окличних речень в японській публіцистиці би виявити їх вплив на сприйняття тексту та передачу емоційного заряду. Для досягнення цієї мети ставляться наступні завдання:

- розібрати особливість засобів експресивності в японському синтаксисі;
- розглянути погляди лінгвістів на проблему актуалізації експресивності в японському синтаксисі;
- перерахувати основні підходи до вивчення окличних речень в японських публіцистичних творах;

- з'ясувати типи окличних речень в японській публіцистиці: речення, що втілюють емоції мовця та речення, що містять емоційний вплив на слухача;
- проаналізувати окличні слова і частки як засіб емоційного впливу окличних речень.

Об'єктом дослідження є структура та функції окличних речень у японській публіцистиці. *Предметом дослідження* є лінгвістичні особливості та вплив окличних речень на сприйняття текстів японської публіцистики.

Для досягнення поставлених завдань використовуватимуться наступні методи дослідження:

- аналіз лінгвістичних джерел, що стосуються структури та функцій окличних речень в японській мові;
- контент-аналіз статей та публікацій японської публіцистики для вивчення вживання окличних речень у практиці;
- аналіз характерних рис японських окличних речень у суспільно-політичній літературі;
- аналіз рецепції та емоційного сприйняття текстів з використанням окличних речень.

Основним матеріалом дослідження виступають японські текстові матеріали, зокрема статті з публіцистики, які містять в собі окличні речення .

Наукова новизна. Дослідження спрямоване на заповнення прогалин у науковій літературі щодо вивчення структури та функцій окличних речень у японській публіцистиці. Результати дослідження можуть бути корисними для лінгвістів, мовознавців, викладачів японської мови, культурологів та перекладачів, що цікавляться японською мовою та культурою.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ І МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯПОНСЬКИХ ОКЛИЧНИХ РЕЧЕНЬ

1.1. Особливість засобів експресивності в японському синтаксисі

Засоби експресивності в японській мові – це мовні одиниці, які виражають почуття, емоції, оцінки, ставлення тощо. Вони допомагають зробити мовлення більш виразним, живим, цікавим, переконливим (С.Уемура). Засоби експресивності можуть бути різних рівнів: фонетичного, лексичного, граматичного, синтаксичного, текстового.

Одним з найбільш характерних і розмаїтих засобів експресивності в японській мові є ономапопея, або міметична лексика. Це слова, які імітують звуки, рухи, стани, враження тощо (Hasada, 1994). Вони мають специфічну структуру, звучання, граматичні особливості. В японській лінгвістиці виділяють три основні класи ономапопів: гіонго (звуконаслідування), гісейго (звуконаслідування голосу), гітайго (звукосимволізм) (Шаповал, 2020, с. 189-192).

Іншими засобами експресивності в японській мові є:

- емоційні частки, які виражають почуття, настрої, бажання, запитання, згоду, заперечення, здивування тощо. Наприклад: *ね, よ, な, か, ぞ, さ, ぜ, なあ, ねえ, わ, かしら, かな, なんて, など*;
- емоційні вигуки, які виражають радість, сум, біль, здивування, звертання тощо. Наприклад: *ああ, うわあ, おお, いたい, びっくり, おい, ねえ, あの, えっと, はい, いいえ, なんて, など*;

- емоційні суфікси, які виражають пестливість, зневагу, знайомість, інтимність тощо. Наприклад: ちゃん, くん, さん, さま, どの, たん, ぴょん, ぽん, など;
- емоційні префікси, які виражають зневажливість, зневіру, зневагу, знайомість, інтимність тощо. Наприклад: お, ご, み, ぼく, おれ, あたし, きみ, など;
- емоційні слова, які виражають почуття, емоції, оцінки, ставлення тощо. Наприклад: うれしい, かなしい, すごい, きれい, かわいい, すき, きらい, など (Комарницька, 2012).

Засоби експресивності – це мовні одиниці або конструкції, які використовуються для передачі емоцій, оцінок, ставлень тощо. Вони можуть належати до різних рівнів мовної системи: фонетичного, лексичного, граматичного,, синтаксичного та текстового (Ангерчік, 2012, с. 5–7; Комарницька, 2012).

Фонетичні засоби експресивності – це такі, що пов'язані зі звуковою формою мови, наприклад, інтонація, темп, сила голосу, насиченість тональності тощо. В японській мові тональність відіграє важливу роль у вираженні емоцій, особливо в неформальному мовленні. Наприклад, питальна інтонація може вказувати на здивування, сумнів, іронію тощо. Також в японській мові часто використовуються ономапопея, тобто слова, які імітують різні звуки природи, тварин, людей, машин тощо. Вони можуть мати експресивне значення, наприклад, передавати настрій, враження, відчуття тощо (Дмитрук, 2016, с. 123–128). Наприклад, слово ぴかぴか (піка-піка) може означати блискучий, світлий, чистий, новий тощо.

Лексичні засоби експресивності – це такі, що пов'язані з вибором слів, їхнім значенням, походженням, стилістичним забарвленням тощо. В японській мові існує багато лексичних синонімів, які можуть мати різну експресивну силу або

відтінки (Siroka 2013, с. 297-308). Наприклад, слова お母さん (окаасан), 母 (хаха) і ママ (мама) усі означають «мати», але перше є найбільш ввічливим і теплим, друге є нейтральним і офіційним, а третє є дитячим і неформальним. Також в японській мові часто використовуються лексичні засоби, що відображають культурні особливості, наприклад, почуття сорому, поваги, скромності тощо. Наприклад, слово すみません (сумімасен) може виражати вибачення, подяку, привітання, прохання тощо в залежності від контексту.

Граматичні засоби експресивності – це такі, що пов'язані з морфологічними або синтаксичними формами мови, наприклад, відмінювання, порядок слів, типи речень тощо. В японській мові існує багато граматичних засобів, які можуть впливати на експресивне значення висловлювання, наприклад, частки, суфікси, префікси, особливі форми дієслів тощо (Dingemanse, 2016, с. 501–532). Наприклад, частка よ (йо) може додавати впевненості, підкреслення, нагадування тощо до висловлювання. Префікс お (о) може додавати ввічливості, поваги, захоплення тощо до іменника.

Синтаксичні засоби експресивності – це такі, що пов'язані з будовою речення, його частинами, зв'язками між ними тощо. В японській мові можна виділити такі синтаксичні засоби експресивності, як еліпсис, паралелізм, антитеза, риторичні питання, звертання, вигуки, окличні речення тощо (Martin, 2003). Наприклад, еліпсис (опущення підмета, додатка, присудка тощо) може вказувати на емоційність, невизначеність, недомовленість тощо. Паралелізм (повторення однакових або подібних граматичних конструкцій) може вказувати на підкреслення, ритмічність, гармонію тощо.

Текстові засоби експресивності – це такі, що пов'язані з організацією тексту, його структурою, зв'язком, послідовністю, композицією тощо. В японській мові можна виділити такі текстові засоби експресивності, як заголовок,

гасло, епіграф, анотація, кінцівка, цитата, алегорія, символ, метафора тощо (Kaiser, 2003).

Отже, експресивність в японському синтаксисі проявляється через різноманітні мовні одиниці та конструкції, що виражають почуття, емоції, оцінки та ставлення. Засоби експресивності можуть виявлятися на різних рівнях мовної системи, таких як фонетичний, лексичний, граматичний, синтаксичний та текстовий. Їх використання допомагає зробити мовлення більш виразним, живим та переконливим, а також впливає на розуміння мовленнєвої ситуації, настрою співрозмовника та сприйняття тексту отримувачем.

1.2. Зіставлення поглядів лінгвістів на проблему актуалізації експресивності в японському синтаксисі.

Опираючись на наукові праці в галузі теоретичної граматики японської мови (Kuroda, 1965; Teruya, 2006, с. 109–133; Venati, 2016), можна стверджувати, що японські граматичні форми на диво прості і мають мало виключень, хоча це компенсується тим фактом, що синтаксис та структура речень в японській мові можуть бути дуже складними для розуміння. Ситуація суттєво впливає на вибір граматичних форм і синтаксичних конструкцій. Так, характерною рисою є існування форм ввічливості (кейго) – певних мовних засобів вираження соціальних відносин між учасниками розмови (Naugh, 2011, с. 147-1455). І хоча впевній мірі, як відомо, форми ввічливості є в кожній мові, в японській мові це відрізняється наявністю лексичних і граматичних форм ввічливості, а також строгістю соціальних правил використання лексичних одиниць і граматичних форм. Слід згадати також і суттєву відмінність між мовленням чоловіків і жінок в Японії, що проявляється на всіх мовних рівнях, але особливо в галузі граматики і лексики. Прикладом може служити використання чоловіками та жінками різних модально-експресивних часток для передачі

значення підтвердження, прохання, звертання, а також почуттів та емоцій.

Таким чином, японці в основному використовують досить прості граматичні конструкції для висловлення своїх думок та ідей, але вкрай складні для вираження своїх емоцій, почуттів та відношення до співрозмовника. Проблемі вираження емоцій в мові та експресивності мовлення приділялося особливу увагу таким відомим лінгвістам, як Ш. Баллі, Ж. Вандриєс, М.Я. Блох, В. В. Виноградов, В.Н. Телія та ін. Експресивність традиційно визначалася як сукупність семантико-стилістичних ознак одиниці мови, які забезпечують її здатність виступати в комунікативному акті як засіб суб'єктивного вираження відношення мовця до змісту або адресата мовлення і проявлялась на всіх мовних рівнях (Руденко, 2021, с. 86–90). Однак останнім часом цю лінгвістичну категорію все частіше пов'язують саме з синтаксичними засобами вираження емоційно забарвленого ставлення мовця до об'єкту чи предмету дійсності. Особливу важливість набувають дослідження способів актуалізації категорії експресивності в синтаксисі мов різних структурних типів, які дозволяють встановити ступінь міжмовного ізоморфізму та міжмовної ідіоматичності в експресивному синтаксисі кількох мов.

Усі речення японської мови (як і будь-якої іншої) виступають засобом оформлення мислення, передачі інформації й здійснення комунікації, але при цьому вони можуть відрізнятися особливостями конструкції, складністю, розчленованістю, належністю до того чи іншого стилю мовлення та іншими факторами.

У синтаксисі японської мови речення не лише виконує роль центральної синтаксичної одиниці, але й є своєрідним «фокусом», в якому перетинаються і інтегруються одиниці всіх рівнів мови і мовлення. Вчені намагаються виявити загальну систему типів речень, спираючись на той факт, що конструктивний та комунікативний плани речення характеризуються низкою властивостей, що

утворюють аспекти речення. Всю систему типів японського речення спочатку можна уявити у вигляді двох підсистем: елементарних (ядерних) речень і похідних (від елементарних, тобто перетворених) речень. Ці підсистеми, безумовно, взаємопов'язані й у мові представляють собою нерозривне ціле. Однак якщо елементарні речення – це самостійно функціонуючі глибинні конструкції, то похідні, перевершуючи елементарні за обсягом (вони масштабніші) і за значущістю в комунікації (несуть більше смислового навантаження), є поверхневішими, розвинутими на базі елементарних синтаксичними конструкціями. Іншими словами, перша і друга підсистеми стосуються одна одної як фундамент і надбудова.

Кожне речення спроектоване таким чином, щоб висловити думки, почуття, відобразити подію, дати оцінку ситуації та оформлене таким чином, щоб надати цьому виду повідомлення. Таким чином, в кожному реченні поєднуються дві сторони: план вираження (конструктивний план – конструкторема) і план змісту (комунікативний план – комунікатема), поєднання яких створює «комунікативно-функціональну мікросистему речення». При систематизації типів японських речень враховуються ознаки цих двох планів, що розподілені за аспектами, які утворюють свою систему.

Отже, в японському синтаксисі система типів речень безпосередньо пов'язана з системою його аспектів. Виділяють десять аспектів японського речення, найбільший інтерес серед яких в межах нашого дослідження представляє аспект ступеня експресивності (експресії). Цей аспект охоплює поверхневі властивості конструктивного і комунікативного планів речення, які виступають як модифікації вже діючої мікросистеми речення (Ogi, 2014; с. 72–84). Так, до аспекту експресивності відноситься все, що робить мовлення виразним: як емоційність – окличність, так і різноманітні засоби вказування на значущість комунікатеми в загальному потоці мовлення. Експресивність розуміється вченим

як «щось зовнішнє і максимально варіативне в реченні» (Ковальська, 2015, с. 280–86).

В рамках аспекту ступеня експресивності виділяються два типи японських речень:

1) речення з нейтральною (простою) експресивністю (так звані неекспресивні речення), в яких емоційність спеціально ніяк не виражається. Часто це всі прості речення;

2) речення з вираженою особливими засобами експресії (експресивні речення) (Stankiewicz, 1964).

Слід зазначити, що дослідники також говорять про експресивні, або емпатичні, висловлення в японській мові як про «уточнені інформаційні повідомлення», які, в тій же мірі комунікативні, але більш виразні. На прикладі дієслівної форми *ありやしない* (Ariyashinai) в реченні *中はからっぽで、何もありません* (Naka wa karappo de, nani mo ariyashinai nda) – емоційно забарвлене, інтенсивніше у порівнянні з його неемпатичним еквівалентом *ありません* або *ない*.

Експресивні речення, за їх варіативними властивостями підвищеної експресивності, також розділяються на безліч підтипів, видів і підвидів. Питання про кількість видів експресивних речень, обсягу та змісту підтипів і видів експресії в японській мові залишається спірним і сьогодні. Деякі вчені виділяють такі підтипи експресивних речень, супроводжуючи їх відповідними прикладами з японських книг, журналів та газет:

1) речення, супроводжене граматичним та інтонаційним вираженням почуттів автора, наприклад, емоційно-повідомленське речення: *鏡はいい天気です* (Kagami wa ī tenkidesu ne). У цьому реченні використовується дієслово *です* (desu), яке є формою ввічливого дієслова-зв'язки. Це речення виражає позитивне

враження від погоди, і воно є ввічливим. Застосування です додає виразності та інтенсивності до висловлення;

2) речення власне вигукове, наприклад: 生きていた! 生きていた!
(Ikiteita! Ikiteita!);

3) речення з підкресленою вимогливістю питання або наказу, наприклад:
うそおつくるものか (Uso o tsukuru mono ka);

4) речення з вираженою лексично емоційною та іншою суб'єктивною оцінкою змісту висловлення, наприклад: 率直に言って、インド女性は一般に、日本人女性ほど平和運動に参加していない (Sotchoku ni itte, Indo josei wa ippan ni, nipponjinjosei hodo heiwa undō ni sankā shite inai);

5) речення з посиленою позитивністю або негативністю, наприклад: はい、怒っていません! (Hai, okotte imasen!); 全然男の子らしくない (Zenzen otokonokorashikunai);

6) речення з вказівкою на ступінь значущості переданого факту, наприклад: これはほんの一例です (Kore wa hon'no ichireidesu kore wa hon'no ichireidesu);

7) речення з вираженою особливою значущістю його частин, наприклад:
子供でもできる (Kodomodemo dekiru dekiru);

8) речення з вказівкою на його місце і роль у загальному потоці мовлення, наприклад: そしてもう一つ、彼らは自分の仕事を自分で選択できると考えています (Soshite mōhitotsu, karera wa jibun no shigoto o jibun de sentaku dekiru to kangaete imasu).

Кожен з восьми підтипів експресивних речень поділяється на види та підвиди.

Отже, актуалізація експресивності в японському синтаксисі полягає в різноманітних засобах, які додають виразності та інтенсивності до мовлення. Це

досягається за допомогою граматичних та інтонаційних засобів, що виражають почуття автора, окличних речень, які надають мовленню спонтанності та емоційного вибуху, а також речень з підкресленою вимогливістю питання або наказу, що додають рішучості та силі висловлюванню. Крім того, використання лексично емоційної та суб'єктивної оцінки, підвищеної позитивності або негативності, підкреслення ступеня значущості факту, особливої значущості частин речення та зазначення місця та ролі речення в загальному контексті мовлення також впливають на експресивність.

1.3. Основні підходи до вивчення окличних речень в японських публіцистичних творах

Говорячи про мовні засоби вираження підвищеної експресії, як емоційні частки та окличні слова, варто згадати про роль окличних речень в мові. Саме окличні речення часто відносять до одного з засобів вираження експресивності на рівні синтаксису.

Емоційне забарвлення мови мовця може бути двох видів: у мовленні може передаватися переживання мовця, викликане змістом висловлювання і/або зовнішньою ситуацією; мовлення може містити певний вплив на співрозмовника з метою надання значення своєму висловлюванню в цілому або його частині або здійснення непрямого спілкування і т.д. (за Москальов 2007, с. 93-101). Так з'являються два типи окличних речень:

- речення, що передають емоцію мовця;
- речення, що містять емоційний вплив на слухача.

Засоби такої емоційної виразності мови різноманітні. У цьому розумінні велику роль відіграє інтонація, міміка та жести. До мовних же засобів належать вигуківі слова та вигуківі частки. В японській мові їх багато, причому місце перших – на початку речення, останніх – в кінці.

З точки зору наявності вигуківих елементів, окличні речення японської мови можна класифікувати так:

1) речення з вигуками та частками, які наче огортають конструкцію, наприклад: ああ、なんという香りでしょう！ (Ā, na n to iu kaorideshou!).

2) речення лише з вигуком або лише з частками, наприклад: さて、家に帰りましょう！ (Sate,-ka ni kaerimashou!);

3) речення без вигуків та часток, де вигуківий характер передається спеціальною конструкцією, що складається з якісного поняття (субстантивізованого прикметника із закінченням на «са») та підпорядкованих йому слів, як в реченні アサヒ ニ ニオウ トーカ ノ ウツクシサ (Asahi ni Niou Touka no Utsukushisa) (Москальов 1994).

Крім того, емоційне забарвлення в японській мові можна передати в усіх типах висловлювань. Так, окличними можуть бути:

1) повідомлення, наприклад: まだまだ奥が深いですよ！ (Madamada okugafukaidesu yo!);

2) скориговані речення, як у 待って！ (Matte!);

3) питальні речення, як прямиうーん、一体誰なのでしょう？ (U[~]n, ittai darena nodeshou ka?) або риторичні ああ、それはすごいことではないですか?! (Ā, sore wa sugoi kotode wanaidesu ka? !).

4) номінативні речення, як у ああ、山の緑の美しさよ！ (Ā, yama no midori no utsukushi-sa yo! Ā, yama no midori no utsukushi-sa yo!).

Отже, мова може передавати не лише зміст думки, але й наші відчуття, почуття, емоції та оцінку, а тому зміст висловлення може бути не лише концептуальним, але й емоційним. До типових засобів вираження експресивності в сфері синтаксису японської мови відносяться такі синтаксичні явища, як окличні речення, зовнішня інверсія, внутрішня інверсія, парцеляція, інтеграція, еліпсис, повтор, умовчання, риторичний запит.

Таким чином, окличні речення в японській мові – це такі речення, які виражають сильні почуття, емоції, оцінки, ставлення тощо. Вони можуть мати різну форму, але зазвичай мають такі особливості:

Закінчуються на експресивну частку, наприклад: *ね (ne)*, *よ (yo)*, *な (na)*, *か (ka)*, *ぞ (zo)*, *さ (sa)*, *ぜ (ze)*, *なあ (naa)*, *ねえ (nee)*, *わ (wa)*, *かしら (kashira)*, *かな (kana)*, *なんて (nante)*, *など (nado)*. Ці частки можуть додавати різні відтінки до окличного речення, наприклад: підтвердження, підкреслення, запитання, нагадування, здивування, захоплення, сумніву, іронії тощо. Наприклад:

すごいね! (*sugoi ne!*)

きれいだよ! (*kirei da yo!*)

おいしいぞ! (*oishii zo!*)

Мають інвертований порядок слів, тобто присудок стоїть перед підметом або додатком, що використовуються для надання більшої експресивності, драматизму, емоційності, сюрпризу тощо. Наприклад:

きたぞ、敵が! (*kita zo, teki ga!*)

なんだ、これは? (*nan da, kore wa?*)

すごいな、君は! (*sugoi na, kimi wa!*)

Мають емоційні вигуки, які виражають радість, сум, біль, здивування, звертання тощо. Наприклад: *ああ (aa)*, *うわあ (uwaa)*, *おお (oo)*, *いたい (itai)*, *びっくり (bikkuri)*, *おい (oi)*, *ねえ (nee)*, *あの (ano)*, *えっと (etto)*, *はい (hai)*, *いいえ (iie)*, *なんて (nante)*, *など (nado)*. Ці вигуки можуть стояти на початку, в середині або в кінці речення. Наприклад:

ああ、やっと終わった! (*aa, yatto owatta!*)

うわあ、すごい花火だ! (*uwaa, sugoi hanabi da!*)

おお、見てください! (*oo, mite kure!*)

いたい、足が! (*itai, ashi ga!*)

Отже, основні підходи до вивчення окличних речень в японських публіцистичних творах включати декілька аспектів:

Семантичний аналіз – вивчення значення та функції окличних речень у контексті тексту. Цей підхід допомагає розуміти, як автор використовує окличні речення для вираження емоцій, оцінок та ставлень.

Синтаксичний аналіз – дослідження місця та функції окличних речень у складі речення та тексту загалом. Цей підхід дозволяє виявити структурні особливості окличних речень та їх взаємозв'язок з іншими елементами мови.

Лінгвістичний аналіз – вивчення мовних засобів, які використовуються для вираження окличних речень, таких як вигуки та емоційні частки. Цей підхід допомагає виявити типові мовні засоби, які використовуються для вираження певних емоцій чи реакцій.

Висновки до розділу 1

Висновуючи з розглянутої інформації про особливості засобів експресивності в японському синтаксисі, можна зробити висновок про різноманітність синтаксичних засобів, які використовуються для вираження експресивності в цій мові. В японській мові існують такі синтаксичні конструкції, як еліipsis, паралелізм, антитеза, риторичні питання, звертання, вигуки, окличні речення та інші. Ці конструкції можуть використовуватися для підкреслення емоційної насиченості висловлювання, створення певного настрою або враження на читача або слухача. Таким чином, синтаксичні засоби в японському синтаксисі відіграють важливу роль у вираженні експресивності мовлення і допомагають досягти бажаного ефекту в комунікації.

Аналізуючи окличні речення в японському синтаксисі, можна виділити два основні типи: речення з нейтральною (простою) експресивністю і речення з вираженою особливими засобами експресії.

Перший тип, речення з нейтральною експресивністю, є так званими неекспресивними реченнями. У ці речення використовуються для передачі об'єктивної інформації без надмірних виразних засобів.

Другий тип, речення з вираженою експресією, включає в себе речення, де емоційність виражена за допомогою спеціальних засобів. Ці речення можуть використовувати різні граматичні, лексичні, синтаксичні та інші мовні конструкції для підкреслення емоційного забарвлення або виразності.

Обидва типи речень відіграють важливу роль в японському мовленні, допомагаючи мовцю виразити свої емоції та інтенції. Вони додають варіативності та глибини комунікації, а також сприяють створенню більш насиченого і виразного тексту.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРНІ РИСИ ЯПОНСЬКИХ ОКЛИЧНИХ РЕЧЕНЬ У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ: СТРУКТУРНО-ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТ

2.1. Типи окличних речень у японській публіцистиці

У цьому практичному розділі розглядається вивчення типів окличних речень в японській публіцистиці. Окличні речення відіграють важливу роль у публіцистичних творах, дозволяючи авторам передати емоційний колір та наголос.

Розглядаються два основних типи окличних речень:

- речення, що втілюють емоції мовця – ці речення відображають внутрішні почуття та емоції мовця. Вони часто використовуються для вираження радості, здивування, гніву, смутку та інших емоцій.
- речення, що містять емоційний вплив на слухача – ці речення використовуються для виклику певної емоційної реакції у слухача. Вони можуть включати в себе заклики, пропозиції, попередження та інші форми впливу.

Досліджується також роль окличних слів і часток як засобу емоційного впливу окличних речень. Ці елементи можуть значно змінити значення та тон речення, додаючи додатковий емоційний вплив.

Матеріалом дослідження слугують такі японські видання, як:

- 朝日新聞デジタル (Asahi Shimbun Digital) – одна з найбільших і найвпливовіших національних газет, відома своєю якістю журналістики і аналітики (www.asahi.com).
- 日本経済新聞 (Nihon Keizai Shimbun) – найбільша економічна газета в Японії, яка публікує новини про бізнес, фінанси, політику, технології та культуру (www.nikkei.com).
- NHK オンライン (NHK Online) – офіційний веб-сайт японської державної мовної корпорації NHK, що надає новини, спорт, погоду, розваги та освітні програми (www.nhk.or.jp).
- 東洋経済オンライン (Toyo Keizai Online) – веб-сайт журналу Toyo Keizai, який є одним з найстаріших і найавторитетніших економічних журналів в Японії, який зосереджується на аналізі та прогнозуванні японської та світової економіки (toyokeizai.net).

Методом суцільної вибірки було встановлено низку окличних речень. А методом лінгвістичного аналізу класифіковано їх на два типи:

- речення, що втілюють емоції мовця;
- речення, що містять емоційний вплив на слухача.

Слід зазначити, що кількість окличних речень залежить від типу тексту. Якщо йдеться про передачу живого мовлення, то тут спостерігається висока частотність окличних речень, в той час як в інших типів публікацій – їх присутність майже відсутня.

Так, наприклад стаття з інтерв'ю 燻製の香りがたまらない！ 自家製ベーコン 2024 року перенасичена окличними реченнями (www.asahi.com):

1. 燻製の香りがたまらない！ (Kunsei no kaori ga tamaranai!)
2. 冷水 久しぶりの雪で、びっくりしました！ (Reisui hisashiburi no yuki de, bikkuri shimashita!)

3. たしかに！ (Tashika ni!)
4. はい。たとえば.....普段はお店で買っているけど、いっちょ自家製 して
てみるか！ (Hai. Tatoeba... Fudan wa omise de katte iru kedo, itchou jikasei shite miru
ka!)
5. 自宅でベーコンが作れるんですか！？ それはすごく興味あります！
(Jitaku de bekon ga tsukureru desu ka!? Sore wa sugoku kyōumi arimasu!)
6. ぜひ、教えてください！ (Zehi, oshiete kudasai!)
7. おいしくなるための熟成期間ですね！ (Oishiku naru tame no jukusei
kikan desu ne!)
8. ラップなしですか！？ (Rappu nashi desu ka!?)
9. そうなんですか！ (Sou nan desu ka!)
10. キャンプみたいでワクワクします！ (Kyanpu mitai de wakuwaku
shimasu!)
11. 香りの元となるチップをアルミホイルでサンドしちゃって、大丈夫 な
んですか！？ (Kaori no moto to naru chippu wo arumihoiru de sando shichatte,
daijoubu nan desu ka!?)
12. なるほど！ (Naruhodo!)
13. わ～、それは楽しいですね！ (Wa~, sore wa tanoshii desu ne!)
14. うわ～！ (Uwa~!)
15. 口に入れた瞬間の燻製香がすごいですね！ (Kuchi ni ireta shunkan no
kunsei ka ga sugoi desu ne!)
16. 超ぜいたくな朝食ですね！ (Chou zeitaku na choushoku desu ne!)
17. いつもの料理がワンランクアップする自家製ベーコン、これは作ら ない
手はないですね！ (Itsumo no ryouri ga wan ranku appu suru jikasei bekon, kore wa
tsukuranai te wa nai desu ne!)

18. 冷水 お鍋ににおいがつくことだけは忘れないでくださいね～!

(Reisui onabe ni nioi ga tsuku koto dake wa wasurenai de kudasai ne~!)

Ці речення включають в себе різні типи окличних речень, включаючи вирази емоцій, питання та пропозиції. Вони також використовують різні окличні частки та слова для передачі емоційного впливу.

Детальний аналіз окличних речень наведемо нижче.

2.1.1. Речення, що втілюють емоції мовця

У сучасній японській публіцистиці окличні речення, які втілюють емоції мовця, займають переважне місце серед окличних речень. Розглянемо детальніше їх аналіз.

パッとつまんでパクッと食べられる差し入れがイチバン! (Patto tsumande pakutto tabe rareru sashiire ga Ichiban!) (www.asahi.com)

Це речення виражає захоплення й ентузіазм стосовно певного виду пригощання чи їжі, яка може бути швидкою та зручною. Втілення емоцій мовця відбувається на базі слова イチバン (Ichiban), що виражає найвищий ступінь чогось. Воно відображає радість і задоволення від можливості насолоджуватися пригощанням, яке легко брати і швидко їсти, що може бути особливо важливим під час перерви в роботі. Тут ми спостерігаємо прямий порядок слів, виражений парціальний дієслівний зворот, оскільки маємо дієслово у формі присудка, що вказує на дію (食べられる – «можна їсти»), разом з дієсловом у формі дії (つまんで – «захоплюйте») та дієсловом у формі руху (パクッと – «вкусіть»). З точки зору функції, воно виражає захоплення, енергійності.

私自身、サンドイッチやお稲荷さんをいただくと、もう神様!

(Watashi jishin, sandoicchi ya oinari-san o itadaku to, mou kamisama!)
(www.asahi.com)

Це речення слугує для передачі захоплення стосовно конкретної страви або пригощання. Воно передає враження великого задоволення та радості від споживання певної страви або пригощання. Втілення емоцій мовця відбувається на базі слова 神様 (kamisama), яке виражає захоплення або враження відчуття великого задоволення. Воно відображає враження, що їжа або пригощання настільки вишукані або смачні, що споживач порівнює їх зі статусом божества, відчуваючи себе надзвичайно щасливим та задоволеним. Тут структура речення виражена прямим порядком слів та поєднання прислівника (もう – «вже») з іменником (神様 – «бог»).

燻製の香りがたまらない (Kunsei no kaori ga tamaranai!) втілює емоції мовця, оскільки виражає сильні емоції мовця, викликані ароматом копченого м'яса. На структурному рівні речення має прямий порядок слів. У цьому реченні 燻製の香り (Kunsei no kaori) – це підмет, а たまらない (tamaranai) – це присудок.

沸騰したお湯に入れてきっかり 5分! (Futtoushita oyū ni irete kikkari 5-fun!) (www.asahi.com)

Вказане речення має прямий порядок слів, де 沸騰したお湯 (Futtoushita oyū) – це підмет, а 入れてきっかり 5分 (irete kikkari 5-fun) – це присудок. Воно втілює емоції мовця, виражаючи його впевненість в тому, що яйця потрібно варити в киплячій воді рівно 5 хвилин.

キャンプみたいでワクワクします! (Kyanpu mitai de wakuwaku shimasu!)

Наведене речення втілює емоції мовця. Воно виражає його емоційний стан – захоплення або відчуття радості, виконуючи функцію висловлювання і виражає емоції мовця, конкретно – його захоплення або відчуття радості. На структурному рівні має прямий порядок слів.

それはすごく興味あります! (Sore wa sugoku kyoumi arimasu!)

Щодо структури, воно має прямий порядок слів, де *それ* – підмет, а *あります* – присудок. Це речення втілює емоції мовця, оскільки воно виражає особистий інтерес мовця до об'єкта або ситуації, про яку йдеться. Водночас, воно може мати емоційний вплив на слухача, стимулюючи його цікавість до теми.

Отже, в сучасній японській публіцистиці окличні речення, які втілюють емоції мовця, займають переважне місце серед окличних речень. Ці речення використовуються для вираження різних емоцій, таких як захоплення, радість, впевненість, інтерес, ентузіазм, і вони часто включають слова, що виражають найвищий ступінь чогось, або відчуття великого задоволення. Ці речення мають прямий порядок слів і можуть включати різні форми дієслів, такі як форма присудка, форма дії або форма руху. Вони виконують важливу функцію висловлювання і вираження емоцій мовця, і можуть мати емоційний вплив на слухача, стимулюючи його цікавість до теми. Загалом, ці речення відіграють важливу роль у вираженні емоцій в японській публіцистиці.

2.1.2. Речення, що містять емоційний вплив на слухача.

На відміну від окличних речень, що втілюють емоції мовця, речення, що містять емоційний вплив на слухача в японських публікаціях зустрічаються досить рідко. Так, наприклад, в статті «国道で時速 94 キロ 「ぼっち」 恐れた女子高校生が見失ったブレーキ» (www.asahi.com) містить два речення, які були окличними через хвилюючу тематику статті:

「やばい!   いつか捕まる、ほんとに! 」 (www.asahi.com)

Отже, в тексті присутньо два окличні речення: «*やばい!* » та «*ほんとに!*». Обидва речення відображають емоційний вплив на читача. «*やばい!* » (*Yabai!*) використовується для вираження шоку та обурення, що вказує на серйозність ситуації. «*ほんとに!* » (*Hontoni!*) підсилює попереднє висловлювання та вказує

на підтвердження його правдивості. Структурно обидва речення є простими, з прямим порядком слів. Їх функція полягає у створенні емоційного навантаження та враження від ситуації, що описується, спонукаючи читача до рефлексії над подіями та їх наслідками.

昨年 6 月に国会で成立した改正入管難民法をめぐり、「入管を変える！
(Sakunen 6 tsuki ni kokkai de seiritsu shita kaisei nyūkan nanmin-hō o meguri, `nyūkan o kaeru!) (www.asahi.com)

Речення має прямий порядок слів та виражає глибоке хвилювання мовця. Емоційний вплив на слухача проявляється через використання виразного слова «やばい!» (yabai), що вказує на сильне занепокоєння, побоювання або враження негативного стану справ. У контексті речення, це слово викликає у слухача почуття напруження, тривоги чи занепокоєння відносно подій, які описуються.

原稿をほめられた記憶がない記者に、「文章術」の執筆依頼とは驚きました。「いい文章」なんて無理!でも「紀行文の秘訣（ひけつ）を」と言われて受けました。初めて南極で越冬する時に始めた日記「ホワイトメール」。その後も、極地へ行く度にネットや記事でつづってきました。「術」と言えるほどの技は持ち合わせていませんが、私なりに言葉をどう紡いできたかをご紹介します。(www.asahi.com)

У цьому тексті окличне речення «いい文章」なんて無理! » (Ī bunshō nante muri!) використовується для вираження великого здивування та скептицизму стосовно можливості створення хороших текстів. Воно має прямий порядок слів та використовує частку «なんて» (nante) для підсилення емоційного забарвлення, вказуючи на враження або переживання неприйняття або неможливості. Таке речення викликає у слухача відчуття подиву та може створювати емоційний контекст, в якому автор висловлює свої сумніви щодо своїх здібностей і відверто ділиться своїми почуттями з читачем.

何より新しいことに会える毎日、その瞬間の気持ちを残したい思いに かわられました。青くきらめく冰山、陽光で淡い茜（あかね）色に染まる雪 原 ……圧倒的な自然を前にわき出る感情を大切にしたい。時間がたてば、興 奮や感動は薄れてしまいます。鮮明なうちに残さなくてはもったいない!

(www.asahi.com)

У цьому фрагменті використовується окличне речення «鮮明なうちに残さなくてはもったいない! » (Senmei na uchi ni nokosanakute wa mottainai!), яке виражає рішучість та обурення. Через використання слова «もったいない» (mottainai), що означає «шкода», «жаль», а також через наявність вигуку «うちに» (uchi ni), який вказує на терміновість чи невідкладність дії, речення виражає велике бажання або обов'язок зберегти чи використати можливість, що надається. Це спонукальне речення створює емоційний вплив на слухача, наголошуючи на важливості моменту і відчуття шкоди за його втратою чи марнотратством.

唯一無二のハスキーボイスで多くのファンを魅了し、昨年急逝したロックスターをしのぶ「追悼 もんたよしのりフィルムコンサート」が3月3日、神戸市内で開かれる。「みんなで歌おうぜ!」とステージでよくシャウトしていたもんたさん。地元・神戸の海辺のホールで、ファンに最後の歌声を届ける。

У цьому відрізку тексту зустрічається окличне речення «みんなで歌おうぜ! » (Minna de utaou ze!), яке виражає заклик або запрошення до спільної дії. За допомогою вигуку «ぜ» (ze) та форми «おう» (ou), що вказує на активний заклик до дії, речення має емоційно заряджений характер, спонукаючи аудиторію до участі в спільному моменті пам'яті та відданості померлому артистові. Це речення надає тексту емоційного звучання та активізує слухачів, підсилюючи враження від описаної події.

Отже, в сучасній японській публіцистиці окличні речення, що викликають емоційну реакцію у читача, не є поширеними, на відміну від тих, що відображають емоції автора. Ці речення мають прямий порядок слів і можуть включати різні форми дієслів, такі як форма присудка, форма дії або форма руху. Вони виконують важливу функцію висловлювання і вираження емоцій автора, і можуть мати емоційний вплив на читача, стимулюючи його цікавість до теми.

2.2. Окличні слова і частки як засіб емоційного впливу окличних речень

Окличні слова в японській мові – це слова, які виражають емоції або почуття мовця, а також можуть викликати емоційну реакцію у співрозмовника. Окличні слова можуть бути різних частин мови, таких як іменники, дієслова, прикметники, прислівники, частки, тощо, які можуть стояти самостійно або в поєднанні з іншими словами і розташовуватися на початку, в середині, або в кінці речення, залежно від їхньої функції та значення.

冷水 久しぶりの雪で、びっくりしました! (Reisui hisashiburi no yuki de, bikkuri shimashita!) (www.asahi.com)

Тут присутнє окличне слово: びっくり (bikkuri), яке стоїть в кінці речення і використовується для вираження здивування або шоку. Воно відображає емоційну реакцію на несподівану подію (в цьому випадку, на 久しぶりの雪 – давно не бачений сніг).

キャンプみたいでワクワクします! (Kyanpu mitai de wakuwaku shimasu!) (www.asahi.com).

В цьому реченні окличне слово ワクワク (wakuwaku) також стоїть в кінці речення і використовується для вираження збудження або відчуття радості. Воно відображає емоційний стан, спричинений очікуванням чогось приємного (в цьому випадку, відчуття, яке викликає キャンプみたい – як на кемпінгу).

Окличні частки в японській мові часто використовуються для вираження емоцій або посилення висловлювання. Вони можуть стояти на початку, в середині або в кінці речення. Розглянемо місце положення та функції окличних слів в аналізованих реченнях:

В реченні たとえば.....普段はお店で買っているけど、いっちょ自家製してみるか! (Tatoeba... Fudan wa omise de katte iru kedo, itchou jikasei shite miru ka!) присутня оклична частка か (ka). Оклична частка か використовується в кінці речення для формування питального речення, що виражає питання мовця про можливість спробувати зробити щось самостійно. Окличний знак після частки か посилює емоційну інтонацію питання, виражаючи сильний інтерес або здивування.

Використання одразу двох знаків пунктуації, оклику ! та питання ?, в японській мові не є незвичайним. Це може відбуватися, коли мовець хоче виразити сильну емоцію або здивування, а також поставити питання одночасно. Однак, варто зазначити, що контекст та стиль мовлення можуть впливати на використання цих знаків пунктуації. У більш формальних або офіційних контекстах таке використання знаків пунктуації може бути менш поширеним.

ぜひ、教えてください! (Zehi, oshiete kudasai!)

Оклична частка ぜひ стоїть на початку речення і використовується для вираження бажання або сподівання. Окличний знак на кінці речення підсилює емоційний вплив. Це речення виконує функцію прохання. Воно виражає сильне бажання мовця отримати інформацію або пояснення, де частка ぜひ використовується для підкреслення сили цього бажання.

おいしくなるための熟成期間ですね! (Oishiku naru tame no jukusei kikan desu ne!)

Речення має прямий порядок слів та виконує функцію констатації. Воно виражає погодження мовця з думкою, що певний період часу необхідний для того,

щоб щось стало смачним. В ньому присутня оклична частка *ね* (ne), яка стоїть в кінці речення і використовується для підтвердження або погодження.

ラップなしですか! ? (Rappu nashi desu ka!?)

Речення має прямий порядок слів і виконує функцію запитання. Воно виражає здивування або невпевненість мовця щодо того, чи відсутній певний елемент. Оклична частка *か* (ka) стоїть в кінці речення і використовується для формування питального речення, що виражає невпевненість або запитання.

香りの元となるチップをアルミホイルでサンドしちゃって、大丈夫なんですか! ? (Kaori no moto to naru chippu o arumihoiru de sando shichatte, daijoubu nan desu ka!?)

Речення виконує функцію запитання. Воно виражає невпевненість мовця щодо певної дії, яку він збирається зробити або вже зробив.

Слід розглянути окремо односкладні окличні речення, які складаються лише з окличної частки.

たしかに! (Tashika ni!)

Це речення є окличним реченням, що складається з одного слова. Оклична частка *たしかに* (Tashika ni!) використовується в японській мові для вираження погодження або підтвердження чогось і можна перекласти як *точно!* або *безумовно!*

Речення *なるほど!* (Naruhodo!) також є окличним реченням, що складається з одного слова. Це вираз використовується в японській мові для вираження розуміння або усвідомлення чогось і можна перекласти як *Ага!* або *Зрозуміло!*.

Отже, під час аналізу було виявлено як окличні слова, так і окличні частки. Однак, за кількісним показником, частки переважають. Серед аналізованих окличних часток зустрічаються *ね* (ne), *か* (ka), *ぜ* (ze), та *ぜひ* (zehi). Вони використовуються для вираження різних емоцій та створення емоційного впливу

на співрозмовника. Окличні частки можуть розташовуватися в різних місцях в реченні та виконувати різні функції, включаючи підтвердження, погодження, формування питань, вираження заклику до дії та вираження бажання. Завдяки цьому, окличні речення в японській мові можуть викликати сильну емоційну реакцію у читача або слухача.

Висновки до розділу 2

В другому розділі було досліджено характерні риси японських окличних речень у суспільно-політичній літературі зі структурно-функційного аспекту.

Розгляд типів окличних речень в японській публіцистиці надав можливість з'ясувати, що окличні речення, які втілюють емоції мовця, відображають внутрішній стан мовця і використовуються для вираження його власних емоцій. З іншого боку, речення, що містять емоційний вплив на слухача, використовуються для виклику емоційної реакції у слухача.

Аналіз окличних слів і часток як засіб емоційного впливу окличних речень показав, що вони використовуються для вираження різних емоцій та посилення висловлювання. Вони можуть знаходитися на різних місцях в реченні (пре- та постпозитивному) та виконувати різні функції, включаючи підтвердження, погодження, формування питань, вираження заклику до дії та вираження бажання.

Отже, окличні речення в японській публіцистиці відіграють важливу роль у вираженні емоцій та створенні емоційного впливу. Вони демонструють, як мова може використовувати різні засоби для вираження емоцій та створення емоційного впливу на співрозмовника. Завдяки цьому, окличні речення в японській мові можуть викликати сильну емоційну реакцію у читача або слухача.

ВИСНОВКИ

Синтаксичні засоби вираження емоційно забарвленого ставлення мовця до об'єкту чи предмету дійсності в сучасній японській мові мають значний вплив на створення емоційного відтінку висловлення. Ці засоби включають еліipsis, паралелізм, антитезу, риторичні питання, звертання, вигуки, окличні речення тощо, які допомагають виражати інтонаційні та емоційні аспекти мовлення, а також ставлять підкреслення на почуття та емоції мовця.

В японському синтаксисі система типів речень безпосередньо пов'язана з системою його аспектів. Виділяють десять аспектів японського речення, найбільший інтерес серед яких в межах нашого дослідження представляє аспект ступеня експресивності (експресії). Цей аспект охоплює поверхневі властивості конструктивного і комунікативного планів речення, які виступають як модифікації вже діючої мікросистеми речення. Так, до аспекту експресивності відноситься все, що робить мовлення виразним: як емоційність – окличність, так і різноманітні засоби вказування на значущість комунікатеми в загальному потоці мовлення.

В рамках аспекту ступеня експресивності виділяються два типи японських речень: речення з нейтральною (простою) експресивністю (так звані неекспресивні речення), в яких емоційність спеціально ніяк не виражається, і речення з вираженою особливими засобами експресії (експресивні речення). Слід зазначити, що дослідники також говорять про експресивні, або емпатичні, висловлення в японській мові як про уточнені інформаційні повідомлення, які, в тій же мірі комунікативні, але більш виразні. Експресивні речення, за їх варіативними властивостями підвищеної експресивності, також розділяються на безліч підтипів, видів і підвидів. Кожен з підтипів експресивних речень поділяється на види та підвиди.

Актуалізація експресивності в японському синтаксисі полягає в різноманітних засобах, які додають виразності та інтенсивності до мовлення. Це досягається за допомогою граматичних та інтонаційних засобів, що виражають почуття автора, окличних речень, які надають мовленню спонтанності та емоційного вибуху, а також речень з підкресленою вимогливістю питання або наказу, що додають рішучості та силі висловлюванню. Крім того, використання лексично емоційної та суб'єктивної оцінки, підвищеної позитивності або негативності, підкреслення ступеня значущості факту, особливої значущості частин речення та зазначення місця та ролі речення в загальному контексті мовлення також впливають на експресивність. Ці засоби дозволяють різноманітно виражати емоції, почуття та оцінки в японському мовленні, що робить його виразним та багатограним.

Саме окличні речення можуть виражати емоції мовця або впливати на слухача. Їх можна класифікувати за наявністю вигуків та часток, за наявністю інвертованого порядку слів або за емоційним вигуком. Дослідження цих речень включає семантичний аналіз для розуміння їхнього значення та функції в тексті, синтаксичний аналіз для виявлення їхнього місця та функції у складі речення та тексту, а також лінгвістичний аналіз для вивчення мовних засобів, що використовуються для їхнього вираження, таких як вигуки та емоційні частки.

В сучасній японській публіцистиці окличні речення, які втілюють емоції мовця, становлять основний засіб для вираження різних емоцій, таких як захоплення, радість, впевненість, інтерес, ентузіазм. Ці речення використовуються для передачі особистих почуттів та реакцій до об'єктів або ситуацій, часто включаючи слова, що підсилюють інтенсивність виразу. Вони забезпечують емоційний контекст та підкреслюють важливість або цікавість мовця до обговорюваної теми. Такий стиль висловлення є важливим елементом сучасної японської публіцистики, оскільки дозволяє авторам ефективно взаємодіяти зі своїми читачами та передавати їм свої емоції та почуття.

На відміну від окличних речень, що відображають емоції автора, речення, що містять емоційний вплив на слухача, зустрічаються рідше, проте, коли вони з'являються, вони створюють потужний емоційний вплив. Ці речення можуть викликати шок, обурення, диво, рішучість або інтерес у читача. Зазвичай вони мають прямий порядок слів і можуть включати різні форми дієслів, такі як форма присудка, форма дії або форма руху. Структурно обидва типи речень мають прямий порядок слів. Їх функція полягає у створенні емоційного навантаження та враження від ситуації, що описується, спонукаючи читача до рефлексії над подіями та їх наслідками. Ці речення виконують важливу функцію висловлювання і вираження емоцій автора, і можуть мати емоційний вплив на читача, стимулюючи його цікавість до теми.

В японській суспільно-політичній літературі окличні слова (びっくり, ワクワク, たしかに, なるほど, おいしく) відображають емоції та стан мовця, а також можуть викликати емоційну реакцію у співрозмовника. Вони можуть бути іменниками, дієсловами, прикметниками, прислівниками або частками. Такі слова можуть стояти на початку, в середині або в кінці речення:びっくり, ワクワク, たしかに, なるほど, おいしく. Вони використовуються для вираження широкого спектру емоцій та реакцій, від здивування до збудження.

Окличні частки (ね, か, ぜ, ぜひ) в японських текстах суспільно-політичної тематики часто використовуються для вираження емоцій або підсилення висловлювань. Вони можуть знаходитися на початку, в середині або в кінці речення. Ці частки використовуються для створення емоційного впливу, вираження невпевненості, погодження або запитань. Вони можуть підсилювати емоційний тон висловлювання та активізувати взаємодію зі співрозмовником.

Отже, перспективою дослідження є подальший аналіз окличних речень в різних жанрах сучасної японської мови.

АНОТАЦІЯ

作品のテーマは「現代日本のジャーナリズムにおける感嘆文の構造と機能」である。本研究の目的は、日本のジャーナリズムにおける感嘆文の構造と機能を分析し、テキストの認識と感情の伝達に対する感嘆文の影響を明らかにすることである。研究の目的は、日本のジャーナリズムにおける感嘆文の構造と機能である。研究の主題は、言語的特徴と、日本のジャーナリズム文章の認識に対する感嘆文の影響です。

研究の結果、書き手の感情を反映した感嘆文とは異なり、聞き手に感情的な影響を与える文章は出現頻度は低いものの、出現すると強い感情的影響を与えることが分かりました。これらの文章は、読者にショック、怒り、驚き、決意、または興味を引き起こす可能性があります。構造的には、どちらのタイプの文にも直接的な語順があります。それらの機能は、記述された状況に対する感情的な負荷と印象を生み出し、読者に出来事とその結果について熟考するよう促すことです。日本の社会政治文学では、感嘆詞（びきり、ワクワク、たかに、なるか、おいしい）は話し手の感情や状態を反映しており、対話者に感情的な反応を引き起こすこともあります。名詞、動詞、形容詞、副詞、助詞などを使用できます。「びおり」、「ワクワク」、「たかに」、「なるまた」、「おいしい」などの単語は文頭、文中、文末にあります。驚きから興奮まで、幅広い感情や反応を表現するために使用されます。日本の社会政治文書における感嘆分詞（ね、か、ぜ、します）は、感情を表現したり、発言を強めたりするためによく使用されます。文の先頭、中間、または末尾に置くことができます。これらの粒子は、感情的な影響を与え、不確実性、同意、または質問を表現するために使用されます。発言の感情的な調子を強め、対話者との対話を活性化することができます。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ангерчік, Є.Д. (2012) Експресивно забарвлена лексика як елемент розмовнопобутового стилю в українсько-англійському перекладі. *Наукові записки КНУ ім. Т. Шевченка*. Серія «Філологічна», 25, 5-7.
2. Дмитрук, В., Дмитрук, А. (2016) Особливості вживання ономапопей у японських текстах рекламного характеру. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки*, 5, 123–128.
3. Ковальська, Н. А. (2015). Окличні речення як вищий прояв емоційної експресії в українському економічному дискурсі. *Філологічні студії*. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. №. 13. С. 280-286.
4. Комарницька, Т. К., Комісаров, К. Ю. (2012) Сучасна японська літературна мова: Теоретичний курс, Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
5. Москальов, Д. П. (2017). *Особливості функціонування модальних усталених граматичних конструкцій сучасної японської мови*. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка.
6. Москальов, Д. П. (2007). Проблема модальності в японській мові. *Сходознавство*. №. 39-40. С. 93–101.
7. Помирча, С. В. (2019) Експресивна лексика як особливе та специфічне явище української літературної мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: серія «Філологія», 7(75), 129-131.
8. Руденко, М. Ю. (2021). Особливості емоційно-експресивної функції молодіжної мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.:Філологія. 2021 № 47 том 2. 86-90.
9. Уемура, С. *Курс лекцій з історії японської мови*. Київ: КНУ імені Т. Шевченка. URL: <http://www.philology.kiev.ua/php/26/bibl.html>.

10. Шаповал, О.В. (2020). Міметична лексика японської мови. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету (46). pp. 189–192.
11. Asahi Shimbun Digital (朝日新聞デジタル) - <https://www.asahi.com/>
12. Benati, A. G., Yamashita, S. (ed.). (2016). *Theory, research and pedagogy in learning and teaching Japanese grammar*. Palgrave Macmillan UK.
13. Dingemanse, M., Akita, K. (2017). An inverse relation between expressiveness and grammatical integration: On the morphosyntactic typology of ideophones, with special reference to Japanese. *Journal of Linguistics*. Vol. 53. №. 3. pp. 501-532.
14. Hasada, Rie. (1994). *The semantic aspects of onomatopoeia: focusing on Japanese psychomimes*. URL: https://openresearch-repository.anu.edu.au/bitstream/1885/132958/4/b18941692_Hasada_Rie.pdf.
15. Haugh, M., Obana, Y. (2011). Politeness in Japan. *Politeness in East Asia*, pp. 147–155.
16. Kaiser, S. et al. (2003). *Japanese: A comprehensive grammar*. Routledge.
17. Kuroda, S. Y. (1965). *Generative grammatical studies in the Japanese language*. Massachusetts Institute of Technology.
18. Martin, S. E. A. (2003). *Reference grammar of Japanese*. University of Hawaii Press.
19. NHK Online (NHK オンライン) - <https://www.nhk.or.jp/>
20. Nihon Keizai Shimbun (日本経済新聞) - <https://www.nikkei.com/>
21. Ogi, N. (2014). Language and an expression of identities: Japanese sentence-final particles *ne* and *na*. *Journal of Pragmatics*. Vol. 64. pp. 72–84.
22. Siroka, D. et al. (2013). A linguistic picture of the world and expression of emotions through the prism of expressive lexis. *The Journal of Education, Culture, and Society*. Vol. 4. №. 2. pp. 297-308.

23. Stankiewicz, E. (1964). Problems of emotive language. *Approaches to Semantics*. pp. 239–246.
24. Teruya, K. (2006). Grammar as a resource for the construction of language logic for advanced language learning in Japanese. *Advanced language learning: The contribution of Halliday and Vygotsky*, pp. 109-133.
25. Toyo Keizai Online (東洋経済オンライン) - <https://toyokeizai.net/>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

	ОКЛИЧНЕ РЕЧЕННЯ	СТРУКТУРА	ФУНКЦІЯ
1.	パッとつまんでパクッと食べられる差し入れがイチバン!	Прямий порядок слів	Вираження захоплення, енергійності
2.	燻製の香りがたまらない!	Прямий порядок слів	Вираження захоплення, енергійності
3.	冷水 久しぶりの雪で、びっくりしました!	Прямий порядок слів	Вираження здивування, ствердження
4.	たしかに!	Прямий порядок слів	Вираження підтвердження, узгодження
5.	はい。たとえば.....普段はお店で買っているけど、いっちょ自家製してみるか!	Прямий порядок слів	Вираження згоди, зацікавленості
6.	自宅でベーコンが作れるんですか! ? それはすごく興味あります!	Прямий порядок слів	Вираження зацікавленості, здивування
7.	ぜひ、教えてください!	Прямий порядок слів	Вираження підтримки, запитання
8.	おいしくなるための熟成期間ですね!	Прямий порядок слів	Вираження зацікавленості, узгодження
9.	ラップなしですか! ?	Прямий порядок слів	Вираження здивування, запитання
10	そうなんですか!	Прямий порядок слів	Вираження здивування, підтвердження

11	キャンプみたいでワクワクします！	Прямий порядок слів	Вираження захоплення, енергійності
12	香りの元となるチップをアルミホイル でサンドしちゃって、大丈夫なんです か！？	Прямий порядок слів	Вираження здивування, запитання
13	なるほど！	Прямий порядок слів	Вираження згоди, підтвердження
14	わ～、それは楽しいですね！	Прямий порядок слів	Вираження захоплення, енергійності
15	うわ～！	Прямий порядок слів	Вираження здивування, захоплення
16	口に入れた瞬間の燻製香がすごいです ね！	Прямий порядок слів	Вираження захоплення, енергійності
17	超ぜいたくな朝食ですね！	Прямий порядок слів	Вираження захоплення, енергійності
18	いつもの料理がワンランクアップする 自家製ベーコン、これは作らない手は ないですね！	Прямий порядок слів	Вираження захоплення, енергійності
19	冷水 お鍋ににおいがつくことだけは 忘れないでくださいね～！	Прямий порядок слів	Вираження підтримки, нагадування
20	私自身、サンドイッチやお稲荷さんを いただくと、もう神様！»	Прямий порядок слів	Вираження захоплення, енергійності
21	やばい！	Прямий порядок слів	Вираження здивування, ствердження
22	ほんとに！	Прямий порядок слів	Вираження згоди, підтвердження
23	昨年 6月に国会で成立した改正入管難 民法をめぐる、「入管を変える！	Прямий порядок слів	Вираження захоплення, енергійності

24	いい文章」なんて無理!	Прямий порядок слів	Вираження здивування, заперечення
25	鮮明なうちに残さなくてはもったいな い!	Прямий порядок слів	Вираження захоплення, енергійності